

Vec C-700/22

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

15. november 2022

Vnútroštátny súd:

Nejvyšší soud České republiky

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

26. september 2022

Žalobca:

RegioJet a. s.

STUDENT AGENCY k.s.

Žalované:

České dráhy, a.s.

Správa železnic, státní organizace

Česká republika, Ministerstvo dopravy

[omissis] U Z N E S E N I E

Nejvyšší soud rozhodol [omissis] vo veci žalobkýň **a) RegioJet a.s.**, [omissis] **b) STUDENT AGENCY k.s.**, [omissis] proti žalovaným **1) České dráhy, a.s.**, [omissis] **2) Správa železnic, státní organizace**, [omissis] **3) Česká republika – Ministerstvo dopravy**, [omissis] o vymáhaní neoprávnenej verejnej pomoci a ochrane proti nekalej súťaži, vedenej na Městském soudu v Praze pod sp. zn. 1 Cm 6/2015, o dovolaní žalobkýň proti rozsudku Vrchního soudu v Praze z 23. septembra 2020, č. j. 3 Cmo 10/2019-463, v znení opravného uznesenia z 3. decembra 2020, č. j. 3 Cmo 107/2019-501, a o dovolaní žalovanej 1) proti tomuto opravnému uzneseniu, takto:

I. [omissis]

II. Nejvyšší soud **žiada** Súdny dvor Európskej únie, aby v súlade s článkom 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie odpovedal na túto prejudiciálnu otázku:

Má sa ustanovenie článku 108 ods. 3 poslednej vety Zmluvy o fungovaní Európskej únie vykladať tak, že vnútroštátny súd je povinný v konaní začatom na návrh tretej osoby (súťažiteľa) uložiť, aby sa od príjemcu vymohla pomoc poskytnutá v rozpore s týmto ustanovením, hoci (ku dňu rozhodovania súdu) uplynula premlčacia doba právomoci Komisie podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 z 13. júla 2015 stanovujúceho podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, v dôsledku čoho sa poskytnutá pomoc považuje podľa článku 1 písm. b) bodu iv) a článku 17 ods. 3 tohoto nariadenia za existujúcu pomoc?

Odôvodnenie:

I.

Skutkové okolnosti veci a doterajšie konanie na českých súdoch

1. V prejednávanej veci ide (okrem iného) o spor o vymoženie peňažného plnenia, ktoré podľa žalobkýň predstavuje neoprávnenú verejnú pomoc poskytnutú žalovanej 1) zo strany žalovanej 2) v súčinnosti so žalovanou 3).

2. Žalobkyne ako súťažičky žalovanej 1) tvrdia, že zaplatením kúpnej ceny podľa zmluvy o predaji časti podniku uzatvorenej 26. júna 2008 medzi žalovanou 1) ako predávajúcou a žalovanou 2) ako kupujúcou došlo k poskytnutiu neoprávnenej verejnej pomoci žalovanej 1), lebo dohodnutá kúpna cena bola jednak nadhodnotená, a to práve o žalovanú sumu, jednak bol zaplatením kúpnej ceny z verejných prostriedkov žalovanou 1) speňazený ten istý majetok, ktorý žalovaná 1) pôvodne nadobudla vkladom od štátu na účely prevádzkovania železničnej dráhy vo verejnom záujme.

3. Súd prvého stupňa (Městský soud v Praze) rozsudkom zo 6. februára 2019, [omissis] žalobu zamietol. K odvolaniu žalobkýň odvolací súd (Vrchní soud v Praze) rozsudkom z 23. septembra 2020, [omissis] rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil.

4. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že Komisia vo veci poskytnutia tejto uvádzanej neoprávnenej pomoci nevykonávala nijaké vyšetrovanie a došlo tak k uplynutiu premlčacej lehoty podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589. Podľa odvolacieho súdu je teda nevyhnutné považovať zaplatenie predmetnej kúpnej ceny, aj keby išlo o verejnú pomoc, za existujúcu verejnú pomoc, a súd preto nemôže podľa článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie nariadiť jej vymáhanie.

5. Rozsudok odvolacieho súdu napadli žalobkyne dovolaním a uplatňujú dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci.

6. Dovolací súd v konaní o dovolaní konštatoval, že jeho rozhodnutie o veci je závislé od vyriešenia otázky, či uplynutie premlčacej doby právomoci Komisie vo veci vymoženia pomoci bráni vnútroštátnemu súdu uložiť na základe priameho uplatnenia článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie povinnosť vymáhať od príjemcu pomoc, ktorej poskytnutie nebolo Komisii podľa tohoto článku oznámené.

II.

Uplatniteľné vnútroštátne právo

7. Rozhodnutie o veci je založené na uplatnení priamo uplatniteľných ustanovení práva Únie. Predpisy vnútroštátneho práva sa neuplatnia.

III.

Uplatniteľné právo Európskej únie

8. Podľa článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie platí, že ak nie je Zmluvami ustanovené inak, pomoc poskytovaná v akejkoľvek forme členským štátom alebo zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určité podniky alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.

9. Podľa článku 108 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie Komisia v spolupráci s členskými štátmi priebežne skúma systémy pomoci poskytovanej v týchto štátoch. Navrhuje im príslušné opatrenia, ktoré si vyžaduje postupný rozvoj alebo fungovanie vnútorného trhu.

10. Podľa článku 108 ods. 2 prvej vety Zmluvy o fungovaní Európskej únie platí, že ak Komisia po výzve, aby príslušné strany predložili pripomienky, zistí,

že pomoc poskytnutá štátom alebo zo štátnych zdrojov je nezlučiteľná s vnútorným trhom podľa článku 107, alebo ak zistí, že táto podpora sa zneužíva, rozhodne o tom, že príslušný štát túto pomoc v lehote stanovenej Komisiou zruší alebo upraví.

11. Podľa článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie platí, že Komisia musí byť v dostatočnom čase upovedomená o zámeroch v súvislosti s poskytnutím alebo upravením pomoci, aby mohla podať svoje pripomienky. Ak usúdi, že takýto zámer je nezlučiteľný s vnútorným trhom podľa článku 107, začne konanie podľa odseku 2. Členský štát nemôže vykonať navrhované opatrenia, pokiaľ sa vo veci nerozhodlo s konečnou platnosťou.

12. Podľa článku 1 písm. b) bodu iv) nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 sa na účely tohto nariadenia „existujúcou pomocou“ rozumie pomoc, ktorá sa považuje za existujúcu pomoc podľa článku 17 tohto nariadenia.

13. Podľa článku 1 písm. c) nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 sa na účely tohto nariadenia „novou pomocou“ rozumie každá pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálnu pomoc, ktorá nie je existujúcou pomocou vrátane úprav existujúcej pomoci.

14. Podľa článku 1 písm. f) nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 sa na účely tohto nariadenia „neoprávnenou pomocou“ rozumie pomoc zavedená v rozpore s článkom 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

15. Podľa článku 17 ods. 1 a 3 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 sa na právomoc Komisie vymáhať pomoc vzťahuje premlčacia doba desať rokov (ods.1). Akákoľvek pomoc, v súvislosti s ktorou premlčacia doba uplynula, sa považuje za existujúcu pomoc (ods. 3).

IV.

Odôvodnenie položenej otázky

16. Zdá sa, že je vhodné uviesť, že položená otázka sa týka výlučne povinnosti vymáhať od príjemcu pomoc ako takú (teda netýka sa iných prípadných nárokov vyplývajúcich z neoprávneného poskytnutia pomoci podľa článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, vrátane napríklad úrokov z predčasne poskytnutej pomoci či náhrady škody).

17. Takisto sa zdá vhodné uviesť, že v prejednávanej veci sa nerieši otázka, v akej dobe sa v konaní na vnútroštátnom súde premlčí (inak dôvodné) právo na vymoženie neoprávnene poskytnutej pomoci na základe priameho účinku článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ale otázka, či je povinnosť vymáhať od príjemcu aj takú pomoc, ktorá sa podľa článku 1 písm. b) bodu iv) v spojení s článkom 17 ods. 3 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 považuje v dôsledku uplynutia v ňom stanovenej lehoty za existujúcu pomoc, teda za pomoc, na ktorú sa (prinajmenšom podľa samotného znenia týchto ustanovení)

nevzťahuje (prinajmenšom do budúcnosti) článok 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

18. Z uvedených ustanovení práva Únie nevyplýva odpoveď, ktorá by neponechávala priestor pre akékoľvek rozumné pochybnosti, na otázku, aký vplyv má premlčanie právomoci Komisie vo veci vymáhania pomoci podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 na povinnosť vymáhať od príjemcu pomoc poskytnutú v rozpore s článkom 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktorá (by inak) na základe priameho uplatnenia tohto ustanovenia voči príjemcovi vznikla, resp. či je vnútroštátny súd povinný splnenie tejto povinnosti uložiť [pozri odôvodnenie 25 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589, pozri tiež napríklad rozsudky Súdneho dvora z 11. júla 1996, vo veci *Syndicat français de l'Express international (SFEI) a i./La Poste a i.*, C-39/94, a z 8. decembra 2011, vo veci *Residex Capital IV CV/Gemeente Rotterdam*, C-275/10].

19. V odôvodnení 26 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 sa síce uvádza, že z dôvodov právnej istoty je vhodné stanoviť premlčaciu dobu na 10 rokov v súvislosti s neoprávnenou pomocou, po uplynutí ktorej nemožno nariadiť žiadne vymáhanie. Nie je však zrejmé, či sa toto obmedzenie a jeho dôsledky vzťahujú len na prípadné rozhodovanie Komisie (podľa článku 16 tohto nariadenia) alebo či sa niektoré účinky tohto ustanovenia môžu (tiež) prejaviť pri rozhodovaní vnútroštátneho súdu na základe priameho uplatnenia článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

20. Rovnako v Oznámení Komisie o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (2021/C 305/01) sa na jednej strane uvádza, že nariadenie Rady (EÚ) 2015/1589 neobsahuje nijaké ustanovenia týkajúce sa právomocí a povinností vnútroštátnych súdov (bod 70), na druhej strane v Oznámení sa zdôrazňuje, že pri vykonávaní pravidiel štátnej pomoci sa úloha vnútroštátnych súdov obmedzuje na posudzovanie toho, či opatrenie pomoci predstavuje existujúcu pomoc, a v takomto prípade nie je žiadna pochybnosť o porušení článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktoré má vnútroštátny súd napraviť (bod 69).

21. Dotknuté ustanovenia práva Únie preto podľa názoru všeobecného súdu neposkytujú jednoznačnú odpoveď na riešenú otázku (resp. nepredstavujú *acte clair*).

22. Súdny dvor sa k problematike a dôsledkom uplynutia premlčacej doby právomoci Komisie vo veci vymáhania pomoci podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 [resp. predtým podľa článku 15 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúceho podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 93 Zmluvy o ES] vyjadril vo svojich rozhodnutiach niekoľkokrát. Bolo to však v súvislosti s odlišnými skutkovými okolnosťami alebo pri posúdení odlišných nárokov, než o aké ide v prejednávanej veci.

23. Súdny dvor vo svojom rozsudku z 5. októbra 2006, vo veci *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH a i./Finanzlandesdirektion für Tirol a i.*, C-368/04, formuloval všeobecné východisko, podľa ktorého nariadenie kodifikuje a posilňuje prax Komisie v oblasti posudzovania štátnej pomoci a neobsahuje nijaké ustanovenia týkajúce sa právomocí a povinností vnútroštátnych súdov, ktoré sa naďalej riadia ustanoveniami Zmluvy tak, ako ich vykladá Súdny dvor.

24. Následne tak v rozsudku zo 16. apríla 2015, vo veci *Trapeza Eurobank Ergasias AE/Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (ATE)*, C-690/13, Súdny dvor spresnil, že podľa článku 1 písm. b) nariadenia č. 659/1999 možno pomoc kvalifikovať ako existujúcu pomoc v prípade, že bola poskytnutá po nadobudnutí platnosti Zmluvy v príslušnom členskom štáte, avšak desaťročná premlčacia doba stanovená v článku 15 ods. 3 uvedeného nariadenia uplynula, a teda v prípade poskytnutia tejto pomoci nie je členský štát povinný dodržať postup predbežnej kontroly upravený v článku 88 ods. 3 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. K takémuto záveru dospel v súvislosti s posudzovaním pomoci v podobe výsady udelenej verejne prospesnej banke spočívajúcej v možnosti jednostranného zriadenia záložného práva na základe vnútroštátneho právneho predpisu z roku 1929, resp. pri posúdení otázky uplatnenia alebo neuplatnenia dotknutého ustanovenia vnútroštátneho práva. Teda nie vo vzťahu k povinnosti vnútroštátneho súdu uložiť vymáhanie pomoci poskytnutej v peňažnej forme (resp. zaplatenie poskytnutého peňažného plnenia naspäť k rukám poskytovateľa) od príjemcu na základe žaloby jeho súťažiteľa.

25. Súd prvého stupňa Európskych spoločenstiev v rozsudku z 30. apríla 2002, v spojených veciach *Government of Gibraltar/Komisia Európskych spoločenstiev*, T-195/01 a T-207/01, uviedol, že premlčacia doba podľa článku 15 nariadenia č. 659/1999 v nijakom prípade nevyjadruje všeobecný princíp, podľa ktorého by sa nová pomoc premenila na existujúcu pomoc, len vylučuje vymáhanie pomoci poskytnutej viac ako 10 rokov pred prvým zásahom Európskej komisie.

26. Ani v tomto prípade však nebol uvedený záver urobený v súvislosti s posúdením povinnosti vnútroštátneho súdu uložiť vymáhanie poskytnutej peňažnej pomoci od príjemcu na základe priameho uplatnenia článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (resp. článku 88 ods. 3 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva), ale v rámci preskúmania rozhodnutia Komisie o začatí vyšetrovacieho konania na základe článku 88 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a nariadenia č. 659/1999.

27. Súdny dvor sa vyjadril k povahe doby podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 [resp. podľa článku 15 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999] takisto vo svojich rozsudkoch z 5. marca 2019 vo veci *Eesti Pagar AS/Ettevõtłuse Arendamise Sihtasutus a Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium*, C-349/17, a z 30. apríla 2020 vo veci *Nelson Antunes da Cunha, Lda proti Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)*, C-627/18. Vyvodil, že premlčacia doba stanovená v tomto ustanovení sa vzťahuje len na právomoc Komisie vo veci vymáhania pomoci, a nemožno ju

preto uplatniť na konanie o vymáhaní neoprávnenej pomoci príslušnými vnútroštátnymi orgánmi.

28. V týchto rozsudkoch však Súdny dvor posudzoval otázku významu premlčacej doby stanovenej v uvedenom ustanovení z hľadiska možnosti premlčania (inak prípadne dôvodných) nárokov uplatnených v konaní na vnútroštátnom súde podľa článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [resp. v nadväznosti na rozhodnutie Komisie podľa článku 16 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589]. V prejednáwanej veci však rozhodnutie vnútroštátneho súdu nezávisí od posúdenia odôvodnenosti námietky premlčania vznesenej žalovanou 1) ako príjemcom pomoci voči (inak prípadne dôvodných) nárokom vyplývajúcim z článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ale od odpovede na otázku, či je povinnosť vymáhať od žalovanej 1) ako príjemcu pomoci aj takú neoznámenou pomoc, ktorá sa v dôsledku objektívneho uplynutia doby podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 (naďalej) považuje za existujúcu (hoci nie spätne oprávnenú) pomoc.

29. Mimo rámec samotného posúdenia dôsledkov premlčania právomoci Komisie podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 se javí významný tiež záver, ktorý Súdny dvor formuloval vo svojich rozsudkoch z 5. októbra 2006, vo veci *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH a i./Finanzlandesdirektion für Tirol a i.*, C-368/04, a z 12. februára 2008 vo veci *Centre d'exportation du livre français (CELF), Ministre de la Culture et de la Communication/Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE)*, C-199/06, podľa ktorého rozhodnutie Európskej komisie vyhlasujúce neoznámenú pomoc za zlučiteľnú s vnútorným trhom nemá za následok dodatočné zhojenie protiprávnosti aktov, ktoré sú neplatné z toho dôvodu, že pri ich prijatí bol porušený zákaz uvedený v článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Súdny dvor však zároveň vyvodil, že z tohoto článku nevyplýva povinnosť vnútroštátneho súdu uložiť, aby sa od príjemcu vymohla (predčasne) poskytnutá pomoc vtedy, ak Európska komisia už rozhodla o zlučiteľnosti tejto pomoci. Týmto nie je dotknutá povinnosť zaplatiť úroky za dobu trvania protiprávneho stavu ani náhrada škôd spôsobených protiprávnou povahou poskytnutej pomoci.

30. Ďalej Súdny dvor obdobne v rozsudku z 23. januára 2019, vo veci *Presidenza del Consiglio dei Ministri proti Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA*, C-387/17, formuloval záver, podľa ktorého ani uplynutie premlčacej doby stanovenej v článku 15 ods. 1 nariadenia č. 659/1999 nemôže viesť k spätnej legalizácii neoprávnenej pomoci len z toho dôvodu, že sa stane existujúcou pomocou v zmysle článku 1 písm. b) bodu iv) tohoto nariadenia, a následne k tomu, že žaloba na náhradu škody podaná jednotlivcami a konkurentmi dotknutými poskytnutím neoprávnenej pomoci proti dotknutému členskému štátu bude zbavená akéhokoľvek právneho základu.

31. Avšak otázku, aký vplyv má uplynutie uvedenej premlčacej doby na samotnú povinnosť vymáhať od príjemcu pomoc poskytnutú (pôvodne) v rozpore

s článkom 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na základe priameho uplatnenia tohto článku, Súdny dvor ani v týchto rozhodnutiach neriešil.

32. Dotknuté ustanovenia práva Únie preto podľa vnútroštátneho súdu neprestávajú pri riešení tejto otázky *acte éclairé*.

33. Možno teda zhrnúť, že podstatou položenej otázky je, či (samotné) uplynutie premlčacej doby právomoci Komisie podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 (a to aj v priebehu konania na vnútroštátnom súde), v dôsledku čoho sa poskytnutá pomoc považuje podľa článku 1 písm. b) bodu iv) a článku 17 ods. 3 tohto nariadenia za existujúcu pomoc, vylučuje povinnosť vnútroštátneho súdu vymáhať od príjemcu (neoznámenú) pomoc na základe priameho uplatnenia článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

34. Pri riešení tejto otázky sa podľa názoru vnútroštátneho súdu javí predovšetkým ako prijateľný (aj keď nie bez akýchkoľvek rozumných pochybností) záver, podľa ktorého v prípade, ak z priameho uplatnenia článku 108 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie nevyplýva povinnosť vnútroštátneho súdu uložiť, aby sa od príjemcu vymáhala predčasne poskytnutá pomoc za situácie, keď už Komisia rozhodla o zlučiteľnosti tejto pomoci, tým skôr nemôže súd takúto povinnosť na základe uvedeného článku uložiť vtedy, ak Komisia v dôsledku objektívneho uplynutia vlastnej premlčacej doby už takéto rozhodnutie nevydá (resp. nemôže vydať).

v.

[omissis]